

**ULKOASIAINMINISTERI ALEXANDER STUBBIN PUHEENVUORO
SUOMEN JA VENÄJÄN DIPLOMAATTISUHTEIDEN
90-VUOTISJUHLASSA EDUSKUNNASSA 17.11.2010**

Arvoisat kuulijat,

viime viikolla tapasin kollegani Sergei Lavrovin Moskovassa. Söimme hyvän illallisen mainiossa Juju-ravintolassa. Illallisen ohessa katsoimme Venäjän jalkapalloliigan ottelun, jossa Sergei jännitti suosikkinsa Spartakin puolesta. Samalla tietysti kävimme perinpohjaisesti läpi kansainvälisen politiikan asialistaa.

Tämä asetelma kertoo jotain tämän päivän suhteistamme Venäjään. Yhteydenpito on erittäin tiivistä, avointa ja mukana on myös aimo ripaus rentoutta. Tällä on iso merkitys. Luontevan yhteyden kautta pystymme paremmin hahmottamaan toistemme tilannetta ja ajattelua. Se luo edellytyksiä tarttua uusiin mahdollisuuksiin ja hoitaa myös ongelmia, joita naapurien suhteissa aina väistämättä esiintyy.

Suomen ja Venäjän diplomaattisuhteiden 90-vuotisjuhlaa vietetään hyvissä tunnelmissa. Ajattelin tyylilleni uskollisesti kuitenkin mennä jo hieman asioiden edelle ja pohtia sitä, millaisin tavoittein ja eväin suuntaamme kohti suhteiden satavuotisjuhlaa. Ensinnäkin, mitä haluamme saavuttaa EU-tason Venäjä-politiikassa alkavalla vuosikymmenellä? Toiseksi, millaista kahdenvälistä kumppanuutta rakennamme 2010-luvulla?

Venäjän länsisuhteissa eletään tällä hetkellä "resetin" tai "perezagruzkan" aikaa. Yhdysvaltain ja Venäjän suhteissa on tapahtunut käänne kohti strategisen tason yhteistyötä. "Reset" koskee myös Natoa ja Venäjää. Presidentti Medvedev matkustaa lihuomenna alkavaan Naton huippukokoukseen Lissaboniin. Puolustusliiton ja Venäjän välisen yhteistyön odotetaan saavan merkittävän kehityssysäyksen. Toivottavasti kylmän sodan viimeisetkin henkiset juoksuhaudat saadaan nyt lapioitua umpeen.

EU:n ja Venäjän suhteet näyttävät nekin hiljalleen kulkevan kohti "resetiä". Moninapaistuvassa maailmassa EU ja Venäjä nimittäin tarvitsevat toisiaan enemmän kuin koskaan ennen. Ristiriitaisuuksien yli on nähtävä yhteisten intressien vahvuus ja rakennettava yhteistyötä niiden kautta. Yhdessä toimien EU:n ja Venäjän vaikutusvalta kasvaa.

EU:n Venäjä-politiikan 2010-luvun työlista on Suomen kannalta selvä. Ennen muuta on korkea aika toteuttaa suurhankkeet, jotka 2000-luvulla jäivät kesken. Näitä ovat EU:n ja Venäjän välinen vapaakauppa sekä viisumivapaus. Vapaakauppa ja viisumivapaus toisivat Venäjää ja Eurooppaa yhteen tavalla, johon mikään muu yksittäinen hanke ei ole verrattavissa.

Näihin tavoitteisiin pääseminen edellyttää kovaa työtä ja poliittista viisautta molemmilta osapuolilta. Venäjän WTO-jäsenyys on ennakoedellytys vapaakaupan toteutumiseksi. Viisumivapauden osalta tärkeä poliittinen etappi on edessä joulukuun EU-Venäjä – huippukokouksessa. Siihen mennessä olisi löydettävä yhteisymmärrys viisumivapauden edellyttämistä käytännön askelmerkeistä.

EU-Venäjä –suhteet tarvitsevat väistämättä myös uuden perussopimuksen kivijalakseena. Suhteiden muut pilarit – neljä yhteistä aluetta, modernisaatiokumppanuus ja pohjoinen ulottuvuus (PU) – kaipaavat nekin jatkuvaa panostusta. Yksi esimerkki on kriisinhallintayhteistyö, jossa EU:lla ja Venäjällä on selvästi käyttämätöntä potentiaalia.

Uskon siis, että EU ja Venäjä voivat löytää toisensa uudelleen 2010-luvulla. Tähän tarvitaan taitavaa diplomatiaa, toisen kuuntelemista, opportunistin välttämistä. EU-Venäjä ”reset” ei tule tapahtumaan 90-luvun tapaan. 2000-luvun toistaminen heittäisi taas vuosikymmenen hukkaan. Siihen ei kummallakaan ole varaa.

* * *

Suomen ja Venäjän välisten suhteiden historia on melkoinen tarina. 1900-luvun ensi puolisko kului rajun vastakkainasettelun merkeissä. Maidemme välillä käytiin kaksi sotaa. Tätä seurasi rinnakkaineloa aika, jolloin kauppa kävi ja suhteet toimivat. Taustalla oli kuitenkin myös epäluuloa, painostusta ja syvää erilaisuutta. Esimerkiksi kansalaisten vapaista yhteyksistä yli rajan ei ollut puhettakaan.

Suomen ja Venäjän suhteissa oikeastaan jo 90-luku merkitsi ”resetiä”. Se oli murroskautta, jolloin vanhat padot murtuivat. Pelkkää auvoa tuo aika ei ollut. Suomen ja Venäjän raja oli 90-luvulla maailman syvimpiä elintasokuiluja. Venäjän kehitykseen sisältyi riskejä, jotka eivät onneksi toteutuneet. Osaltaan riskejä vähensi Suomen käynnistämä lähialueyhteistyö, joka myös opetti Suomen ja Venäjän alueet suoraan yhteistyöhön. Tässä Suomi oli EU:ssa edelläkävijä ja muodosti esikuvan unionin nykyisen naapuruuspolitiikan rajat ylittävälle yhteistyölle. Tämä on arvokasta pääomaa jatkossakin.

Tänään suhteemme Venäjään on hyvä ja vakaalla pohjalla. Yksittäiset ongelmakysymykset eivät horjuta kokonaisuutta eikä suhteissamme ole tabuja, joista ei voitaisi keskustella. Samalla suhteisiin on lujaa vauhtia tulossa entistä monipuolisempia elementtejä. Olemme matkalla kohti entistä tiiviimpää maiden välistä verkottumista. Tämä kehitys näkyy kahdella tavalla.

Ensinnäkin Suomi on selvästi ”kokoaan merkittävämpi” toimija Venäjällä. Esimerkistä käyvät 7-8 miljardiin euroon kohoavat investoinnit. Niiden myötä Suomi on henkeä kohti laskettuna merkittävin ulkomainen sijoittaja Venäjällä. Suomi on tällä hetkellä myös ylivoimaisesti suurin EU-viisumien myöntäjä Venäjällä. Viime vuonna myönsimme 735 000 viisumia Venäjällä.

Toiseksi myös Venäjä ja venäläiset ovat osa Suomen arkipäivää aivan toisella tapaa kuin ennen. Venäläiset ovat suurin matkailijaryhmämme. Kolmasosa matkailutuloistamme tulee venäläisiltä. Venäjänkieliset ovat myös suurin maahanmuuttajaryhmämme. He muodostavat samalla vahvan Venäjä-osaamisen poolin, jota toivottavasti osaamme jatkossa hyödyntää entistä paremmin.

Suomen ja Venäjän suhteet eivät tarvitse ”resetiä”. Mutta näen 2010-luvun mahdollisuutena virkistää, ”refresh” tai venäläisittäin ”osvežit”, suhteitamme. Tietysti EU-tason suuret hankkeet, vapaakauppa ja viisumivapaus, pitävät toteutuessaan tästä dynamiikasta osaltaan huolen. Meillä on silti kaikki syyt tähtyä tulevaisuuteen myös kahdenvälisten suhteiden ja hankkeiden kautta.

Esitänkin näin puheenvuoroni lopuksi neljä suuntaviivaa alkaneen vuosikymmenen Venäjä-politiikallamme:

- 1) Suomen on syytä tulevaisuudessakin harjoittaa kokonaisvaltaista, aktiivista ja tavoitteellista Venäjä-politiikkaa. Valtioneuvoston Venäjä-toimintaohjelman tulee olla tämän politiikan ohjenuora. Ohjelman toimeenpanoon on panostettava. Linjausta on myös kehitettävä ja päivitettävä tarpeen mukaan.
- 2) Suomen on perusteltua arvioida ja tulevaisuuden tarpeidensa pohjalta modernisoida Venäjä-instrumenttinsa, joista keskeisin on lähialueyhteistyö. Tarvitsemme 2010-luvulla kustannustehokkaan työkalun, joka on joustava ja ajantasaisiin prioriteetteihimme keskittyvä. Pohjaa tälle kehitystyölle antaa pian valmistuva selvitys.
- 3) Suomen tulee panostaa viime viikon valtiovierailulla Venäjän kanssa sovitun modernisaatiokumppanuuden kehittämiseen. Poliittinen tahtotila luo tärkeän pohjan, mutta varsinainen sisältö saavutetaan yritysten, järjestöjen ja kansalaistemme käytännön toiminnan kautta.
- 4) Suomen ja Venäjän olisi aika rakentaa myös arktista kumppanuutta. Olemme arktisia naapureita, joilla on runsaasti toisiaan täydentävää osaamista, teknologiaa ja resursseja. Arktinen on tulevaisuutta sekä Suomelle että Venäjälle.

* * *

Suomen ja Venäjän 90-vuotiaat diplomaattisuhteet elävät hyvää vaihetta. Nuoruuden kiihkeys ja keski-ikä kriisitkin on ohitettu.

Suhteissa on niin erehdyksistä kuin onnistumisista kasautunutta kokemus- ja osaamispohjaa. Me tunnemme toisemme. Tämä perintö on arvokas sekä Suomelle ja Venäjälle. Meidän tehtävänä on nyt pitää huolta siitä, että tätä perintöä hyödynnetään parhaalla mahdollisella tavalla tulevaisuuden haasteisiin vastaamisessa.